

1/ Lukh ya ditaba tsa Battokwa ba leina la nkhe,
 le dikgošti tsa bona le bojgošti bpa bona,
 go tika ya byana le go senyega byana.
 lukh e ngwadilae ke Monna eo a bitšang Jacob
 Ngakhu Mphasha. ka molao, eupya ka madi ke
 Motlokwa ba leloko la Manthata. O tšepae
 ngagaeng ea 1855. ke a bitša Mphasha ke go tšena
 Mphasha go tšene Mmašše bokgarebera, gomme
 a belēša bana ba ba bedi. gomme Mphasha
 a hua, ke gona Mmašše Jacob a tšena ke Monna
 e mongae ba leloko la Manthata leina la gae
 ke Matome ba tšika, ke gona tatašše Jacob ngako.
 Dapele ope ke ngala bakšana, e. ka 1890 gomme
 ka gona ke rata go laetsa Mothe e mongae le
 e mongae seo Modimo o se dirago pelong ya Mothe,
 goe a kgole go tšena Motimo o gona letša a
 tšika a ka Ebangadi. ke tšalelo ka ba ka go tšena
 ka lehu. kgakanešo ea go tšebe me o ka tšalelo
 gona. Modimo o dira go mothe ka mihlolo emegolo.
 3/ Gobe go le byalo gona Jacob boshimareng
 byaka, ka naka senyega katuanze ke ehoa
 go boleba lehu. la Mothe e mongae goe o huile
 gogolo ke senyega ke kgopolo goe byalo go a
 huile o ile kae? ke gona ka ba ka la kgopolo eo
 ka ba ka babopu, feela ka seke ka tšena Mothe
 seo ke babyang ka ba ka la sona. gae le
 mma o neyabile a ntemogile, a se gona na
 e ke u senyega ke mothe ngawala.
 Ge ke e koa a iabo ka befelo, kae a u
 hoela bohloko? go tšoga fao ka hlokomela
 ditaba tse di bolewang ke ba kgalabye.
 ka huile e ka uo go tšena ke tšaba
 tša mmakgonthe. ke be ke sa lehale tšaba e
 ke e koelago go mothe e uogolo.

Original 527

5 Lebollo, ka gobane ke bona gose banna babagolo ba leholofetse ka kudu tise mola he eap go bolla melao le ditoshu tseo di binoago, gona ha seke ka paleloa ke e- nqae ea tsona ke gona ka boea/nthuse. Ke nyamile, ke e kgouotsa, feela ka gose le'hous boletse, gonne ke byalokamonna lega go kupo ga go boleloa ka lehu^{ke}heeta ke le kgakanepong. Eitse ka tsatsi le leunge ke nala Mogolo oa ka, leina la gago ke Ramoamedi mphasha, a thoma go apela ka makgoa o e tlogo oa lela; kare go eena "o dirang?" a re ke etsisha makgoa o go a rapela Modimo. Go tloga fao ka nta makgoa ka kudu. Ke ke eho gobane ba rapela Modimo, ka kgaloa le ke mmala oa bona le makgoa oa bona le meago ea bona. The gona kgopoloa ka kamoka e ke ene mihuta o oa makgoa e ke ke onal o ka botso go motho taba ea mmakgonthe bakeng sa taba tsa lehu. Eupya makgoa oa makgoa oa go nyamisha pelo ke ga ke be ke bona se'logo sa bona mothong emoso; le go loka kgaogelo go eena ke bone ka noshi go botata esha le bo mmadiso ba itioa. Taba eo ea tlosha leato, pelong ea ka lega go le byalo kgopolo ea ka ea gose mihuta o, eke modimo oa makgonthe o go bona eona ea seke ea tloga go una.

8 Byalo ka Saenya ke ditona, gobane ehe e re Mantseboer ga ke ile ngoakong ke sešo ka robala go le byalo e ke ke bona uololo, ka bona selo seo e keng ke leshoba la sehlae seo makgoa ka seap ke Sun Bloom. Lono eo e ke e nthalishen ga go, gobane ke be ke sa e bone ka Malo ke be ke e bona ka mehla go ke ile ngoakong, ganna go a ke thoma go tona ka di Kobong.

Pono eo ea thoga jonna ga ke le lesoganyana
 Byalo ke thoma, tsa ditoro.
 Ga pele ke e. Gona mehlong eo fao qapiso
 ne ke se beseka le kgosa leina la gagae
 ke Garmans Bogcheter. gomme go he go le makilla
 a maledi a bana ba gagae. ka tsatsi
 le lengae bošego ke robete ka tsalela ke toro,
 ke bona motho a thoga mahiteng a rotelala
 legodimong a na le maata a go fofa. Sike
 ge a le sebakeng sa legodimo le lefare, a ema
 a nkelela a ba a mpha leina ko nka se
 lebele. ke tho le botša batho ka mosoana ge
 ke phapoga borokong. Toro eo ea eba le
 motlo / o mogolo polong ea ka ea diva
 laba tse pedi e lego chogo le lehabo. Gobane go
 thoga fao e ke ene ge go boleba tsa lehu
 la motho e mongae ke fela ke ekgonetse
 ka sona toro eo ea ka, ka gone ebe e se
 toro fela, ke motho ea Tsoago legodimong.

ke fetša ka gone, batho ba legodimo biana
 le koano le bahu. || Laba ea bobedi, ka tsatsi
 lengae, sebakeng sa lelabula, pula ea na
 mosegane, se disite dipudi, ke gona ra
 Chabisha dipudi pula ra ea gae, litse ge
 pula ekgutse, gomme, ena ga nyane, ka
 tsalela kante ga kgoro ka ema lefikeng,
 ka bona eke ke bona dilo, tsadi
 bupiva tse ekego ke batho, ke kgolo heo
 ekego di Soere ditotse.

12 bathlokoa ba go bina nkoee
 bele babe ba bina thakadam.
 Eitse ge batlo bina nkoee ba re mola
 bathogago Hokoeng; e le masogana le
 basetsana, ba re mo barobetsego entluse,
 nkoee ea badyela dipudi bošego ke gona
 ka mosoane ba e lata, ba e hoetsa
 gomme ba e bolaea ba Chela kgoa ba re
 Dinkoe all! ke gona fao bathomilego go lala
 go bina thakadam, gomme ba bina nkoee

13 Molang o Morena e le le Mafisa, le ge
 ba bang ba gononoo, efela rekgora
 ka go koo bakgalabye. Ba re mafisa
 ke eena Morena oa pele oa Botlokoa.
 Dinele ka Naga, ka Naga ea botlokoa
 ti šupa byalo. Bathlokoa ka gona ke labo
 mafisa bofedile. Ena Morena Mafisa,
 Mosadi oa gae o he a sena ngoana
 oa mosimanyana, o he a na le ngoana
 oa mosetsana a le tee fella. Leina la
 gagae e he e le Tsehe kgdo. Gomme Mohumagadi
 eo magae Tsehe molapeng ka gagae o he
 a na le molanka oa mosetsana eo a
~~dinele~~ dinele go Mohumagadi, a re tsehe leina
 la gagae mosetsana eo re tseba fella
 leina la gabo. Ke morodi oa Mamokupi
 Gomme ge Mohumagadi magae Tsehe a huile
 ke gona mokgalabye mafisa a šalafepya
 ke Modiredi eo oa mosadi oa gagae, a ba a
 dira mosadi oa gagae. Sena mosetsana eo ke
 lna belegileng le loko la Botlokoa ba go bina
 nkoee. A belega mosimanyana, Morena Mafisa
 a bitša mosadi oa gagae Tsehe a re
 sepela o e ka ngoakong, u the ngoana
 ena leina o re ke mosima Masepelong

Sa pelong se bebya uona a sona.
 Ke gona Isehe a ea a mthea leina
 leo byalo ka ge tata goe a uolaetse.
 Ka gobane boimana bya mosetsana eo bo be
 bo sa bebye gore ke mang ea moimisetseng
 16 Gomme ge morena Mafisa a huile, goa ~~ea~~
 sala moroa oa gagae Mosima ena a
 belega ngoana oa mosimane Mosading
 e mongane eo esoo e mogolo leina la mosimane
 eo ke Megoti ea dipula. Go eena Megoti
 ke uoo go tsoeleng ka ga Mankata.
 Morena Mosima a belega Mosimane Mosading
 e mogolo leina la ngoana eo ke Khunwana.
 Mehlang ea khunwana, batlokoa ba a falala ba
 ea bokgalaka, ¹⁷ bane mohlaba ba boea bokgalaka
 go sala e mongae oa bona leina la gagae
 ke Labolaa a Mosima. Khunwana a belega bhaka
 le magae Matome a bhaka. Go Matome go
 tsoela ba ga Ramokgopa. Bhaka
 mogoloane oa Matome a belega Mabeba
 le kgatsadi ea gagae Mabadikile a
 bhaka, Mabeba a belega Thserane le
 baratho bagagae. ¹⁸ Phega le Mokatikoa,
 Phega o bolawa ke thoi. ¹⁸ Lebakeng leo ke ga
 botlokoa ba busha ba le ka tlase ga
 jusho ea batsoetla. Thserane a hlabya woeng
 a hua gae gomme Moroa oa Thserane
 Selaels eo go tumileng leina la kgadi la bosogana
 Ena ka gobane e sa le e uoyenyane bogoshi
 bya soara ke rangoane, a goe Mokatikoa
 19 Gomme ge Selaels a godile Mokatikoa a
 mofa bogoshi go se mpherere, eena ke eo
 a godiseng sechaba sa batlokoa. O be a le
 bogale. Ke ena a se dirileng gore e le
 sechaba se se boifegang le ge e be e le
 se senyane.

(Mehlang...)

20

Wehleng eo ena Kgoadiri o a le byalo
ka go eka o sa phela. Ke ena
a nehitseng batlokoa pushong ea batsoetla.
Lebakeng la go busha gagae, Bamoleti
batsoa dira gphlabana le ena Kgoadiri
gomme a bafenya a ba a soara kgoshi
ea bona a e bolaea. Go tloga fao batlokoa
le Bamoleti ba hloana gagae. Leina
la kgoshi eo ea moleti ke Mosibudi, la bosogana
ke Koekoe. Gagae le loeo leo la batlokoa
le bamoleti le go disitise seeta maina.

Sare. 21 Kgoadi a botlokoa molomo

1 Kgotlopo Kgoadi ahlama re u bone ganong
ke bone magalogapa a mitsa Moloto
Le fopedi a motlokoa.

Mosadi eola mamosibudi a moloto o upofele
kalebya la dikgong o rile mala a o rile tidi
o re lesolale Kgoadiri ke isa ka?

Ga ke ena le dikgomo a tha a amoa.

Eitse letharisa ba ho a hile a e tsa

Moqa leuba Masemya ka kgole o re Soetla
le moleti a tsoekere. Jha lebaka le leqae

Kgoshi Kgoadiri ka go rata ditso dintsa a tsoa
dira a feta ka hoka ea naga ea moleti, ge a
tso boea a re o soanthe gore a fete gora selete
Sa moleti e le gore ba moleti ba bore gore
o a ba fenyar. Ka batsi leo a hueta Mathira
a moleti a rapile a letse ena. Kgoadiri

le maderara a gagae a fihla, fela Satsileo
batlokoa a baka baama, ba ile ba thaba.

Ke moo ba moleti ba ileng ba suara Kgoadiri
ba mrolaea ka mokgoa o soro. Mokopa o mo

Soro o ba molaileng ka ena ke o. Ba kere mama
ba mo hlaba ka dikgong ge a e sa phela. 24

ke gona fao bogoshi bya ba thokoa boileng bya

inter
tion
of
Charles
Machaba

senyegav. ke kgoadu a huile a Hlogela Moroa oaqape
 Mosima oa bobedi, ena e ne eu oa ntlo ea bogoshi.
 Mosima o ile a belega pele ga bana babo
 Magoe ke moroedi a Moila. ke gona Mosima
 a shala ke 'mamogolo a qagoe moroedi a
 Raphahlebo ena e leng mosadi oa Kgoadu
 e mngolo, leina la Mosadi eo ke Fedile. ²⁶ O hile
 a ba ke npana oa lesoga yana leina
 la qagoe e ke e le Leshoene, fela o ile a hua.
 Ka morago ga sebahe Mosima a bo ke Fedile
 Mamogolo a qagoe, e leng magoe Leshoene, goume
 ena Fedile a Chabela Molethane, ga shala go
 busha mosima, fela a go tsebye gore ⁽¹⁰⁾
 bushitse nengwaga e uekae. ²⁷ Ka morago maporo
 (Zulus) a da a fanya mosima go a bele le ena,
 a mosasa. goume mosadi oa qae moroedi oa
 masipa a fologa thabeng ea mphakeng
 a leba monng le ena a soasa ke maporo
 (Zulus) mosima a huetsa ditopo tsa batho ba
 qagoe, fela sa eo mongae uhlanka oa qagoe
 se se gona leina la qagoe ke Ramaru oa
 ga modibana. ²⁸ Ke gona Mosima a bitsa maporo
 gore setopo sa antlo oa. ka a ke se bone.
 Are a ke le sepele le bita uhlomong o
 sa phela. Ba a butshisa hare leina la qagoe
 ke mang? a re ke Ramaru leporo la tsamasa
 le bita Ramaru a araba. Are Kgoshi ea qao
 ea go bita. ²⁹ Mosima a re a go bolela
 tona ea mafono, fela Ramaru a ukgalanda
 a u se'ndae o ile boisoqo mosima a hlaba tona
 ea mafono ka leramo ea re q hlaba ukgoshi
 ba soaga. ba soasa mosima le mosadi oa
 qagoe ba tloga ke bona ea re qe ba le
 kgole maune ba mmolala, le ena mosadi
 oa qagoe a go tsebye koa a bolaiheng
 Mofumagadi Fedile a boea Molethane a busha

Batlokoa le bakanyana le le tletjana ge a
 bona gose 10 tlofete a bea e mougoe oa bana ba
 monna oa gagae Kgoadu leina la gagae ke
 Molamo, ge a thona go busha goa tsoya
~~mphefere~~ mpherefere oa tsoho ke bakgomana ba babedi
 ngoako le Mantsho³¹ ba ne ba nyatsa Molamo
 ba ne ba ema le monna e mougoe oa bogale noeng
 leina la gagae e be e le Mochekoe seima.
 Kgoshi Kgoadu ge a e sa phela o ile a e
 Mochekoe o tlo shala a besha batho. Motho
 eo a ka shalang a lokisha naga ke Mabidi
 Maila. batho bao e be e le bana ba Kgoadu,
 ngoako le Mantsho ge ba fona gose ba ka
 se kgone go bolaea Molamo ba eo rapa dira
 tja moleji³² Molamo o be a na le monna eo
 mougoe leina la gagae ke Sebataolo e be e
 le motho e mosoro. Ngoako le ~~Mantsho~~ Mantsho ba
 pera go eo bolaea Sebataolo ka ngoakeng.
 Baakgetha Masoana a bogale e mougoe oa bana ke
 Kgoabala noeng. Kgoshi Seba ka di kguru Matome
 Masoana kgola, a ga Ramphengane, Ramkholoane
 o lepalakata le ne go sefela le bana oa
 thuntsho. Makopo a naga ed ngoako a masumo
³³ bogale bao ba thibela Sebataolo ka ngoakeng
 a ne ke bana bo mang? ba ne ke nana a ne
 kea 1500 e mougoe mogale a mohlaba magang
 a nko le molomo. a mshelata ka ngoakeng e
 a mohlaba sefaka sa tsoyo. Mogale a masumo
 Sebataolo a thula ngoako ka morago a bea
 morago³⁴ (12) Moradana kgola Ramphengane a mohlaba ka
 masumo la Koba biago, goume ke Sebataolo
 a hlabise a phela³⁵ Kgoshi ea hlabisa Chaba
 sa Batlokoa sa phalala ba huetja dira tsa
 ngoako le Mantsho ba na le eena mokgalabye
 seima. ba thupile basadi le bana. Goume goa
 fo noeng oa motate go be goa le masoana

a mababedi, bao e lego madi a Kgoshi Kgoadu
 byalo ka eena mogalo a bana Molemo Mosima^{Seima}
 a chebela go ba ga Ramokgopa ke bafilla bephalleto
 Mokgoshi Mosima a Soa mo a lego a utame gona,
 a Tsena go bon³⁷ Mungae a folasa ke eena
 Seima a munaolaea ka molamo kante ga utse
 a moseane ka³⁸ tse go e re go bao ba phalletsego
 a re a na le re le. Soa leloko le? Lehond
 le Fla ba le sa le bona kae; ser lefiba Thaba
 Selalo, a mutha ka molumo a munaolaea.

Ba ga Ramokgopa ba molaetsa Mosima, bare e
 Mungae So re Fla le eena u ka seke na
 bafilla³⁶ ke gona dha tsa batlokoa tsa
 thibela Ngoako le Moutso le dira bakona
 thabeng Matsati a se makae. goume ga
 ngoako le Moutso, ba bona gore ba tlo
 bolasa ke tala le le nyora ba roma motho
 botego a ea go tsebishe ba moleji gore
 batle ka dira go husha ngako le Moutso
³⁷ ga dira tseo tsa Moleji dipila tsa huetse
 ka thoko ea Thaba ka mo ba Tselago
 ka gona go antse banna ba bogale
 ba ga Matgaha, le ga ba ke ba sa lekane
 le bontji byo bya dira tsa moleji bona
 thologela go bona ba retana ka maina
 Bagale bao maina a bona ke tlo leka
 go tsebishe sona

³⁸ Da pele ke Modipheke sa ba ga Makgawatha
 sa bohedi ke legorogela uelopeng. Bona tseo
 le ba bang ba phetgole dira tseo ba ba
 bolasa ga golo, ba soara le motho sa gore a soara
 Kgoadu maha a bolasa go ke ba Moleji ga bafilla
 thaleng ea kgole ba ba gawela
 Modipheke tsa Ngoako go le go le gona^{monna}
 oa le fisi (buys) a soare sethunya ke eena go beditse

39

batho ba botlokoa ka sona... ke gona ba za ngoato
 ya ba bona gore ba za uakgamaka ba sa
 kubile ba uoleji; ba sala ba eletsa bare
 a re ka thibela uo thabeng ke ba Ramokgopa
 ba le nnoši, a ke gona ya re fante?
 Ke gona ba fana uatla Mo'go ka Ramokgopa
 go be gona le ka pele ba bantji e ke eo a
 bego a tumile ga gole ke eo ba Moretago
 ka gore

40

Mathise a za Mamskubedi a tsaka
 Mathise a go ja nama ea uotho
 Elega ea kgomo o lle uarega
 Shukudu ea kpedie la go croane
 Metse enoa makotho ditshabeng
 Lemetso uumele, le 'lakoa' la go deya tsa sekotho
 a bo bega go

41

14) Monna eo za ke uundela ka boqale, ke
 gobane manaba a za ngoato, ya ba le godimo
 ya thaba ba botša le leisi (buys) leo, ba re go
 o bolaea eena monna eo a letsago na le ka
 theoga ta loa nabo re se sa boifa selo. Ke
 go le leisi (buys) le uosupa ka sethunya
 la 'molaea', ke gona ba fologa ba loa le
 ba Ramokgopa ka thase ya thaba, ba thosa ea
 Ramokgopa, 'Lepeisi' (buys) leo la tsamaea le ba thupa
 ka sethunya eitse ga bafihla thabeng
 ea Monemane, ba Ramokgopa ba re toga
 ba go-mishetša ea ngoato morago ba ba
 busha tsa thabeng ea Mabyaneng busha ba ba thibela.
 Ke go Debataolo, o tloga thoga Mabyaneng a ea
 go Mottalalohle, eo elego e uongoe oa ba ba gole
 ba sechaba sa batlokoa eena o be a dutse
 thabeng ea mphakane a na le motse o uogole
 le batho ba bantji Mottagole a tse a boqoshi
 go za ngoato a bona gore a ka sekgone

go tseba bogoshi, a rapa makgona ona
 a bolaea motlalegole ⁴³ gomme Sebataolo a phela
 Nyalo Ngoako a boea gore a tle a bushe
 Batlokoa, gomme Sebataolo a neela go Ngoako ka
 go ikokobetsa. Ngoako a thaba gagolo ga bona
 lenaba la gagae le inethe go sena, eitse a sa
 inela kapelo a hufile selo go ka pelong sa go
 bolaea Ngoako a Masema. le gona Sebataolo a
 bolela le Ngoako mantui a mabotie Ngoako a thabela
 Sebataolo ⁴⁴ gomme Sebataolo a re go Ngoako "kgoshi"
 se ishi makgona gore a tle a tsele joba ne
 ba gagae leho, o se fente Ngoako a dumela
 le batho ba gagae le ga Sebataolo a sa go
 ba Ramokgopa a re banabesho, ka Mosoane le ke le
 nthuse ke tla tla le Ngoako ke hoitse le utamile
 ka Nokenge ea Monono; gona fao Nna Sebataolo
 ke ho oela Ngoako ka tshosha godimo, gobane
 a ka se ke a re busha gona a feditse banabesho
 ka Mokgopa o Moshoro. Ba ga Ramokgopa ba
 dula ka Nokenge e sale ka Mosoane.

¹⁵ ⁴⁵ Ketiati le taba Ngoako a fihla le selo pho
 sa gagae mo Sebataolo go hoala banna babedi.
 ba ba hego tseba thopa eo ea gagae, Matgeti le
 thasana. Eitse ga ba oela noka Ngoako a sa
 a bea Masumo a gagae moshe ga noka mo ba
 ho go hqutsa gona a boela ka Nokenge a
 Sena Masumo a huetisa Sebataolo a enoa a na
 a beile Masumo fase, gontse ⁴⁶ Ngoako a re
 go Sebataolo; o reug o sa e go bea masumo
 moshe o sa noka ua boea go tlo noa metsi
 Sebataolo a re kgoshi ke diphe gore ke sa boela
 ka Noa metsi le nape ke khutshitse suni, le ga
 Ngoako a boaitima ka di khum go Noa metsi
 gomme Sebataolo a nthisa tshosha ka kobong
 a oela Ngoako a re godimo ka sena a
 Molaba Ngoako a se ke bolaea ke uena Matome?

47) Sebataolo a theta a re kenna tempa a
 mantse u galane nabo kgapu oa ba
 ripa kgap o feditse ea Rangouane ⁴⁸ gona
 thasoana a ripa mesifa ka sepe ke ga ba
 Ramokgopa ba tsoa ka gare ga lehlaka
 la noka ba thusha Sebataolo, ba fetisa batho
 ba ngoako a sela fase ke ga Sebataolo a moshupa
 ka monoana a re ~~tho~~ bokae bogoshi. Uhego ore
 o tho re busha o fetisa banabesho uo⁴⁹tsae!
 ke gona go tloga fao Sebataolo a kphela dikolo
 tsa Moshale a di neta Mosima goume Mosima
 a di gona Sebataolo a tsa Batlokoa kamoka
 a thabishetisa ga Sekoati ka go boifa uskgooa

16) Gotane Ngoako e be e le utheo oa uskgooa
 Sebataolo o huetse ga Sekoati, goume Kgoshi
 uosima a boea Botlokoa a tlogela Batlokoa
 ga Sekoati, goume Batlokoa ba shala ba
 bushoa ke mubunagadi' mosadi oa Kgoshi
 Molamo mosadi eo o be a soanetse go tsoa
 ke Mosima gore e be eena ea belegago Kgoshi
 Byalo mosadi a tsoa ke Machaka eo e bego
 e le madi a kgoadu go tse le mosima
 le Kgoshi molamo goume Machaka a belega
 letheba go eena mosadi eo oa Kgoshi molamo
 mosadi a mabeba ka gona Batlokoa kamoka
 bathaba, ba re k'hono go tsoa ⁵⁰ letheba
 a belega a huetse molapeng la bo gona le
 masagana a mararo e uogae e le eoa'latamago
 letheba bogoshing king la ga goe ke Mokoto
 eo a Salago ~~Mokoto~~ Mokoto Morago e le M⁵¹stame
 eo Salago ualome morago ke Kgoshi Masenyane
 Mokoto ka go tsoa bogoshi a bolaea letheba
 ka selane ga ba setse ba boile ga Sekoati
 ga Batlokoa ba tshile taba eo ea mokoto ea go
 bolaea Kgoshi ka mpholo ba nyuma go tsoa ba
 sona gore Mokoto a bolae. Mokoto a chabela

ja mathala a Thaba gomme ya batlokoa
 bona gore ya ba na maatla go ea
 ga mathala gore ya bo mmolae ba
 ea go Kgoshi Sekhukhuni gore a bolele le
 Kgoshi mathala gomme mathala a mo nnela
 Sekhukhuni ka fao Mokoto a bolaoa ke
 Sekhukhuni. Lona le bakeng bo matome
 a ke a ile moretele go sutoa Pukw.

17) Ke gona Kgoshi Masenyane a thalaa phela
 le mmamogato a gagae. Kaapeletheba
 53 Mafumagadi uape letheba ga seno go ^{wa hwa} ~~thaba~~
 Ke ya Masenyane a tsey mosadi othebeba
 moisedi a Raphahelo leina la gagae ke uolatelob
 byalo molatelo a hloka ngoana gomme ya
 batlokoa ba bona gore udatelo gona ugoana
 ba ea gape go Kgoshi Raphahelo ba tsova
 mosadi e uongae ba tsea Mkgadi ngoana
 oa kpitadi ea mafumagadi uolatelob leina
 fa gape ke Mokgadi, tatagae ke madiphelele
 Raphahelo, eena Mokgadi byale ke eena Kgoshi
 ea batlokoa ona le bana ba ledi. ~~ba~~
 masoqana le Kgarehe eo e tlo ba Kgoshi
 Ke Edward Kgadi Machaka

18) Leloko la Matome a Chaka.
 Matome a belega Mokgopa a tau. Ke eena
 Mokgopa eo a ilego a nyatsa Mabeba ga
 a bona Mabeba a ganela Lebotoa le dikgomo
 ga bale bokgalaha. Mokgopa a belega ngoana
 oa Mosimane Mosadingo moyenyane a mothea leina
 la tatagae a re ke Matome ke eena eo ba ga hamkgopa
 ba bitsoago ba ga Matome a dikgomo ha eena, gobane
 ba re go thoga ga a halefa a tata dikgomo
 ga golo, a phela ha lebeso ha gona ba ba bammitoa
 ha tsona ba re ke Matome a dikgomo 55 aape mothe
 eo oke a le byalo ha mopofela, o be a gona ditaba

tša go seloke ga ba Moshate ba tšo Thopa ba
baugae, gomme ba mofa e nge ea tšona o be
a sa dumele e totala le ba gagae Shakeny le tee. a re
eka diru goe kgomo tšaka tšithoppe di thoppe
byalo ka cona tše sena Matome a dikgomoa belegago
leloko la ga Ramokgopa Modimo le ona oa moshegofala
pelegong ea bana. a belega basimanyana le
basetšana Maina a masogona ke aokago tšebela

- na. 1 Mamokotupi
- 2 Magalame
- 3 Paledi
- 4 Mampapatha
- 5 Macheta
- 6 Morathi
- 7 Masilo

57

19) Bana ba Matome a dikgomo kamoka
kgoshi ea bona ke Mamokotupi. Daba tša
Matome a dikgomo tše di tšebeyago ka koporofela-
sijje:- Eitse ga a Chofetše a tšea moroa oa gagae
Mamokutupi Phela a re oa bona ke u neela
phela, gomme sena o ka se ke oa e neela moroa
oa gagae e tšo kgaloa Molalony oa tšego ke
tatho ba ba tšogo bolaea; ka gobane o tšala klabano
ka kgontha moroa oa gagae o bolailoe ke tšakotla
Daba ea bobedi a re go moroa Modiba leina la
gagae ke tšefetša a sena o ka se ke oa
hwa ka bakoko o tšo shegofala oa bera oa
bota Mokokotlo ka boloko, mtho eo o shegofaditšie
Daba ea boraro, a re go Mocheke Sima a re sena
ka gobane le tšalala ngoana a mogolo a ka
~~ngoana a mogolo~~ ka go se ke ga lena
le cho go Molala Moleji e ke sena o ka
foufala pele oa kgona o e hwa juma le
foufetše pele a se ešo go hwa Daba ea mafetšo
ea gagae go tša ba' le khutšo go bolala byalo

61 gore e mongwe oa lesika la ka e tlo ba
Koshi a busha sechaba, goume Pushong
ea gagae go tlo ba le khuso go bonala byalo
Mehleng eno. Byalo Moroa a Matome a dikgomo
Mamokutupi a phela le bana babo ga botse
ba morata ba mmoifa ⁶² a belega moroa oa gagae
Ngwako ena a hua e sa le e mopsoa a busha
a belega Matome-fela ga Mamokutupi

20 a huile bana babo phela le dichiana
Ba mogolo a bona ga botse. Ke ena
Motologadi magae dichiana tseo ba mofepa
gabotse Matomefela moroa oa Mamokutupi
a gola gare ga borangane a gagae
ea ba motho eo botale; a phedisha
ba kgalabye bao bo rangane a gagae
gabotse ga ba moshate ba dir mpherepere
a fela a lota batho ba gagae a ba
phedisha ditse. End. S. 27

End
S 27